

DATUM	10-3-2020	NUMMER PS	Nummer PS
DOMEIN	Leefomgeving	COMMISSIE	BEM
STELLER	C. Peters Sengers	DOORKIESNUMMER	06 – 2112 4650
DOCUMENTUMNUMMER	8206543A	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk

Titel : Uitvoering Motie 56 - Handelsmissie Guangdong

Inhoudsopgave

Ontwerpbesluit Toekomst vriendschapsverdrag met provincie Guangdong pag. 6

Bijlage(n): Evaluatie vriendschapsverdrag provincie Utrecht en provincie Guangdong
Verslag Kennissessie Guangdong d.d. 22 januari 2020

Aan Provinciale Staten,

Inleiding

Sinds 1995 heeft de provincie Utrecht, op verzoek van en in nauw overleg met het Rijk, een vriendschapsverdrag met de provincie Guangdong in China. Het verdrag heeft betrekking op cultureel, politiek, maatschappelijk en economisch gebied. De provincie Utrecht is hierin niet uniek, ook veel andere overheden zijn vanaf 1995 relaties aangegaan. Er zijn in Nederland in totaal meer dan 50 verschillende economische relaties tussen provincies en steden met Chinese provincies, steden en districten (die in sommige gevallen veel groter zijn dan de Nederlandse tegenhanger).

In 2013 is het verdrag aangepast waarbij het doel was meer te focussen en een impuls te geven aan wederzijdse investeringen, handel en samenwerking tussen bedrijven in beide landen. Deze lijn was al in 2010 ingezet. Er werd aldus steviger ingezet op economische activiteiten, hoewel er ook nog steeds sprake was en is van een culturele uitwisseling.

Het vriendschapsverdrag, en de wederzijdse investeringen in elkaar, van de afgelopen 25 jaar hebben tussen de provincie Utrecht en Guangdong een vertrouwensband gesmeed. Hierdoor zijn en worden mogelijkheden gecreëerd die van economisch belang zijn voor de provincie. Het verdrag biedt toegevoegde waarde bij het aantrekken van investeringen uit China en met name Guangdong. Dat gaat beide kanten op: dankzij het vriendschapsverdrag zijn Utrechtse bedrijven in de afgelopen jaren in de gelegenheid gesteld relaties aan te gaan met Chinese bedrijven en daardoor hebben zij hun business kunnen uitbreiden. Het aangaan van relaties geeft ook mogelijkheden om in gesprek te gaan over andere onderwerpen.

China is de laatste vijftientig jaar een belangrijke speler op de wereldmarkt geworden, op het gebied van handel, investeringen en andere terreinen. Met de opkomst van China als wereldmacht, is ook de discussie toegenomen over Chinese handelspraktijken, spionageactiviteiten en gebrek respect voor mensenrechten. Dat heeft in de Staten geleid tot discussie.

Op 25 september 2019 is door Provinciale Staten een motie aanvaard naar aanleiding van de handelsmissie naar de Chinese provincie Guangdong afgelopen november. De strekking van de motie was dat na de missie 'een brede evaluatie' van het vriendschapsverdrag wordt uitgevoerd 'met daarin in ieder geval aandacht voor

mensenrechten, alsook voor economische en duurzaamheidsaspecten'. Deze evaluatie hebben wij laten uitvoeren. Om de objectiviteit van de evaluatie te waarborgen hebben wij deze door een extern deskundig bureau laten uitvoeren (Equimira).

De wens tot een evaluatie van onze relatie past in een bredere maatschappelijke discussie over de relatie met China, dat realiseren wij ons terdege. Dat maakt dat wij dit voorstel als uitgangspunt zien voor een gesprek met u. Wij streven ernaar om samen met u tot een zo breed mogelijk gedragen besluit te komen. Uiteindelijk is de politieke weging die u aan de diverse argumenten geeft bepalend of wij de vriendschapsrelatie stopzetten, (alleen) reactief benaderen, continueren of aanpassen.

Hierbij ontvangt u van ons de uitkomsten van deze evaluatie en doen wij tevens een voorstel voor een vervolg.

Overwegingen voortkomend uit de evaluatie

Er zijn argumenten voor het continueren van de vriendschapsrelatie en tevens argumenten om deze relatie te beëindigen. Het college heeft geprobeerd in de evaluatie de voors en tegens zo objectief mogelijk te (laten) onderzoeken en weer te geven. Deze argumenten staan beschreven in het bijgevoegde rapport en in de samenvatting hiervan. Het is een ingewikkeld vraagstuk omdat de argumenten voor en tegen ongelijksoortig zijn; principiële argumenten zijn van een andere orde dan meer praktische argumenten.

Op basis van de beschreven argumenten zijn er ons inziens vier manieren waarop we een vervolg kunnen geven aan het vriendschapsverdrag. Drie ervan volgen uit de evaluatie:

1. Stopzetten

Het beëindigen van de relatie zal zeker een duidelijk signaal afgeven aan de Chinese overheid, waarmee evenwel de mogelijkheid maatschappelijke onderwerpen te bespreken ook zal verdwijnen. Ook zal het Kabinet een speler minder hebben in haar beleid om onderwerpen als mensenrechten op alle fronten aan de orde te stellen. Daarnaast is de vraag in hoeverre de economische en culturele uitwisselingen hinder zullen ondervinden voor nu en de toekomst.

Mocht hiervoor gekozen worden dan is het van belang te weten dat de relatie, eenmaal verbroken, waarschijnlijk niet meer of zeer moeilijk kan worden hersteld als daar in de toekomst behoefte aan is. Tenslotte zal het verbreken van de relatie in een jubileumjaar (= dit jaar) zeker hard aankomen.

2. Reactief benaderen / in slaap brengen

Het is ook mogelijk om er voor te kiezen de vriendschapsband te continueren in 'slaapstand'. Binnen de relatie vinden weinig tot geen activiteiten (meer) plaats. Dit is een vorm die voor een aantal vriendschapsrelaties van andere overheden geldt. Het is meestal het gevolg van verminderde mogelijkheden en aandacht in plaats van een bewust besluit, maar het geeft wel de mogelijkheid een relatie op enig moment weer nieuw leven in te blazen, mocht dat gewenst zijn. Er zal dan bekeken moeten worden of de activiteiten kunnen worden beperkt.

3. Continueren (op dezelfde manier)

Het voortzetten van de relatie kan voordeel opleveren voor beide partijen op economisch en cultureel gebied en de mogelijkheid geven maatschappelijke onderwerpen bespreekbaar te maken en/of te houden. Wel kan er gekozen worden om meer focus aan te brengen in de relatie met oog op de Regionale Economische Agenda. Bijvoorbeeld door een duidelijke doelstelling en doelen te formuleren per sector of aandachtspunt, en deze te uit te werken in een (meerjaren)strategie, idealiter met evaluatiemomenten.

Aan deze overwegingen voegen wij nog een vierde mogelijkheid toe:

4. Continueren met aanpassingen: een volwaardige plek voor de mensenrechten, (cyber)veiligheid, het voorkomen van economische spionage en duurzaamheid.

De provincie Utrecht gaat door met het vriendschapsverdrag en mensenrechten (m.n. rechten van werknemers), (cyber)veiligheid, het voorkomen van economische spionage en duurzaamheid krijgen een volwaardige plek in de relatie. Dat betekent dat in het contact deze onderwerpen regelmatig als gespreksonderwerp op de agenda staan. Op basis van de gesprekken die wij de laatste tijd hebben gevoerd, concludeert het college dat er op het gebied van mensenrechten een volwaardig gesprek met de Chinese collegae mogelijk is. Daarbij wensen wij wel actief de samenwerking met het Rijk op te zoeken. De boodschap komt sterker over indien deze van meerdere bronnen komt. In de voorbereidingen op missies zal in samenwerking met BUZA en maatschappelijke organisaties als bijvoorbeeld Amnesty International en vakverenigingen informatie worden ingewonnen over concrete casussen die besproken kunnen worden met vertegenwoordigers van de Chinese overheid.

Daarnaast willen we ook bij de deelnemende bedrijven mensenrechten prominenter op de agenda te plaatsen. In de toekomst dienen bedrijven en organisaties uit Utrecht die meegaan met een missie waar een bestuurder van de provincie aan deelneemt een convenant te ondertekenen. Met de ondertekening van dit convenant streeft het betreffende bedrijf ernaar een aantal basisvoorwaarden op het gebied van mensenrechten, duurzaamheid en (cyber)veiligheid en economische spionage te eerbiedigen.

Daarbij kunnen wij aansluiten op de convenanten voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) van de Sociale Economische Raad.

Voor bedrijven, uit China en uit alle andere landen, die een vestiging in Nederland willen openen werkt het kabinet momenteel aan een investeringstoets om te voldoen aan de uitvoeringswet Europese Foreign Direct Investment (FDI)-screeningsverordening, die per 11 oktober 2020 ingaat. Het doel van die verordening is dat gevoelige technologieën niet in handen vallen van malafide partijen. De provincie Utrecht is uiteraard verplicht zich aan deze nieuwe regelgeving te houden en wil hier zo snel mogelijk mee beginnen.

Tevens zal bij missies waar een bestuurder van de provincie Utrecht bij betrokken is ook steeds voorlichting over mensenrechten, (cyber)veiligheid, economische spionage en duurzaamheid worden aangeboden. Dit kan de vorm hebben van bijvoorbeeld een voorlichtingsbijeenkomst. Er zal verder ook in alle gevallen schriftelijke informatie worden aangeboden. De provincie zal daarnaast een brochure over internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen opstellen met daarin ook aandacht voor de bovengenoemde thema's. Deze zullen wij schrijven met input van maatschappelijke organisaties en we beoordelen de brochures periodiek op basis van de ontwikkelingen in China. In de brochures gaan we ook in op de kansen die er zijn in de samenwerking met Chinese bedrijven; met name op het punt van gezond stedelijk leven. Deze brochure zal aan bedrijven in ons netwerk worden aangeboden.

Indien uw staten kiezen voor optie vier (continueren met aanpassingen), zou het college graag samen met uw staten en maatschappelijke organisaties in de komende maanden verdere uitwerking geven aan de concrete invulling van de vriendschapsrelatie. Wij willen samen met u en maatschappelijke partners komen tot een meerjarenstrategie met duidelijke doelstellingen, focus en evaluatiemomenten.

Voorstel

Alles afwegend zijn GS voorstander van continuering van de vriendschapsrelatie, maar met de aanpassing zoals die onder mogelijkheid 4 is geschetst. Daarbij gelden voor ons de volgende argumenten:

- Ook in de toekomst kan de regio Utrecht economisch en maatschappelijk blijven profiteren van de vriendschapsband. Doorsnijden van de banden levert niets op, ook niet economisch. China is de op een na grootste economie ter wereld, het is moeilijk dat te negeren. De relatie met Guangdong is veel breder dan alleen economisch; er spelen in beide regio's vele vergelijkbare uitdagingen op het gebied van gezond stedelijk leven.

Daarom willen we de relatie nog meer thematisch aanvliegen om optimaal te kunnen profiteren van de samenwerking.

- Door de relatie warm te houden kunnen we mensenrechten en andere zaken bespreekbaar maken en houden. Als we de banden doorknippen dan bereiken we sowieso niets meer. Het bespreekbaar maken van delicate onderwerpen vraagt een goede voorbereiding, in afstemming met het Rijk en deelnemende bedrijven en organisaties zodat we dit met zelfvertrouwen kunnen brengen. Daarbij is eenheid van de boodschap belangrijk.

- Door de bedrijven en organisaties zelf ook mede verantwoordelijk te maken, ontstaat er een breder bereik: niet alleen via de overheden wordt invloed uitgeoefend, ook bedrijven kunnen zo invloed uitoefenen op de mensenrechten, duurzaamheid en veiligheid.

- Het bedrijfsleven zal handelsbanden met China blijven aangaan. Op deze wijze is het mogelijk om het instrumentarium van de provincie in te zetten om Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen aan te moedigen, met daarbij o.a. de aspecten mensenrechten, duurzaamheid, (cyber)veiligheid en het voorkomen van economische spionage.

Voorgeschiedenis

Procedureel

- Statenbrief 81F35CB2, d.d. 9 juli 2019: Handelsmissie China november 2019
- Motie 'Handelsmissie Guangdong' nr. PS2019PS_Motie 56 d.d. 25 september 2019
- Statenbrief 82018452 d.d. 7 januari 2020: Verslag handelsmissie China november 2019
- Informatiesessie China voor PS d.d. 22 januari 2020

Essentie / samenvatting

Naar aanleiding van de motie 'Handelsmissie Guangdong' is de afgelopen tijd aan de evaluatie van onze vriendschapsrelatie met de Chinese provincie gewerkt. Om de objectiviteit van de evaluatie te waarborgen hebben wij deze door een extern deskundig bureau laten uitvoeren (Equimira). Dit bureau heeft bronnenonderzoek gedaan en heeft daarnaast een breed scala aan organisaties geraadpleegd. Bovendien is er een informatiesessie voor PS georganiseerd.

De evaluatie geeft uiteindelijk een drietal overwegingen voor het vervolg van het verdrag mee: het verdrag opzeggen, de relatie in slaap sussen of doorgaan met de relatie zoals we gewend zijn. Onze voorkeur gaat uit naar een vierde mogelijkheid: voortzetting van het vriendschapsverdrag met daarin ook een volwaardige plek voor mensenrechten (m.n. rechten van werknemers) en ook voor duurzaamheid, (cyber)veiligheid en het voorkomen van economische spionage. Met een gedegen voorbereiding, in afstemming met het Rijk en andere organisaties, weten we dat we ook delicate onderwerpen zelfbewust bespreekbaar kunnen maken. Het is hierbij ook zoeken naar gedeelde belangen en wederkerigheid. Dit past binnen een vriendschapsband van 25 jaar.

Meetbaar/beoogd beleidseffect

- Afhandelen van PS2019PS_Motie 56 (Handelsmissie Guangdong)
- Herijken van het vriendschapsband tussen de provincie Guangdong en de provincie Utrecht met naast aandacht voor economische en culturele aspecten ook aandacht voor mensenrechten, duurzaamheid, (cyber)veiligheid en het voorkomen van economische spionage.

Wettelijke grondslag

Artikel 158 Provinciewet

Financiële consequenties

Indien het voorstel van GS wordt vastgesteld, heeft dit geen financiële consequenties. Als PS besluiten te stoppen met het vriendschapsverdrag of het verdrag in slaap te brengen, dan kan dat een besparing opleveren binnen de programmabegroting economie. De omvang hiervan hangt af van de herprioritering van activiteiten van team Trade en Invest.

Bestuurlijke dilemma's / politieke gevoeligheid

De toegenomen berichtgeving als het gaat om verslechterde mensenrechten in China, de opstand in Hongkong tegen de Chinese inmenging en het gevaar van spionage en diefstal van technologie en intellectueel eigendom maakt het vriendschapsverdrag een gevoelig onderwerp. Ons voorstel levert naar de mening van het college het meeste op, zowel met het oog op de mensenrechten in China, als op de toekomst van bedrijven en organisaties in de regio Utrecht.

Overwogen oplossingsrichtingen en alternatieven

Het stopzetten, in slaap brengen en ongewijzigd continueren van het vriendschapsverdrag zijn de drie andere mogelijke oplossingsrichtingen. Onze voorkeur gaat uit naar de vierde optie: continueren met volwaardige aandacht voor mensenrechten, duurzaamheid, (cyber)veiligheid en voorkomen van bedrijfsspionage.

Effecten op duurzaamheid

Het stopzetten of in slaap brengen van de vriendschapsrelatie zal de CO2 uitstoot verlagen door het wegvallen van handelsmissies. Tegelijkertijd betekent dit ook het missen van bepaalde economische en maatschappelijke kansen. Door duurzaamheid een volwaardig onderdeel te laten zijn van het vriendschapsverdrag, kunnen we enerzijds oplossingen importeren uit China op het gebied van gezond stedelijk leven. Anderzijds kunnen we met het exporteren van onze Nederlandse oplossingen voor duurzaamheid meer impact maken en oplossingen sneller opschalen en daarmee betaalbaarder maken.

Voorgesteld wordt

1. Kennis te nemen van de evaluatie vriendschapsrelatie provincie Utrecht – provincie Guangdong.
2. De vriendschapsrelatie met de provincie Guangdong voort te zetten met aanpassingen: de mensenrechten (met name rechten van werknemers), duurzaamheid, (cyber)veiligheid en het voorkomen van economische spionage worden een volwaardig onderdeel ervan.
4. Bedrijven uit de regio Utrecht die meegaan met een missie waar een bestuurder van de provincie aan deelneemt een convenant te laten ondertekenen met daarin aandacht voor mensenrechten, duurzaamheid, (cyber)veiligheid en risico's op economische spionage.
5. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven tot uitwerking van dit convenant.
6. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven een brochure op te stellen over internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, en de risico's en kansen van het zaken doen met Chinese bedrijven

Gedeputeerde Staten,

Voorzitter,

Secretaris,

Ontwerp-besluit

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 8 april 2020

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 10 maart 2020, afdeling SLO, nummer 8206535A;

Gelezen;

- Evaluatie vriendschapsrelatie provincie Utrecht – provincie Guangdong
- Statenbrief 81F35CB2 d.d. 9 juli 2019
- PS2019PS_Motie 56 - Handelsmissie Guangdong
- Statenbrief 82018452 d.d. 7 januari 2020

Gelet op;

De Informatiesessie Vriendschapsrelatie provincie Utrecht en Guangdong – 22 januari 2020

Besluiten:

1. Kennis te nemen van de evaluatie vriendschapsrelatie provincie Utrecht – provincie Guangdong.
2. De vriendschapsrelatie met de provincie Guangdong voort te zetten met aanpassingen: de mensenrechten (met name rechten van werknemers), duurzaamheid, (cyber)veiligheid en het voorkomen van economische spionage worden een volwaardig onderdeel ervan.
4. Bedrijven uit de regio Utrecht die meegaan met een missie waar een bestuurder van de provincie aan deelneemt een convenant te laten ondertekenen met daarin aandacht voor mensenrechten, duurzaamheid, (cyber)veiligheid en risico's op economische spionage.
5. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven tot uitwerking van dit convenant.
6. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven een brochure op te stellen over internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen en de risico's en kansen van het zaken doen met Chinese bedrijven.

Voorzitter,

Griffier,